

BURGENLAND

Burgenland a Magyarországtól Ausztriához csatolt nyugat-dunántúli részekből 1921. december elsején alakult szövetségi tartomány. **Székhelye Kismarton (Eisenstadt)**, az Esterházy birtokok központja. **Területe:** 3.965 km². **Lakossága:** 273.500 fő (1991), ebből – a társalgási nyelv használata szerint – 241.254 német, 66.000 horvát, 1.475 magyar, 17.905 német–horvát, 4.191 német–magyar, 696 egyéb nyelvű. Neve (eredetileg Vierburgenland) a **nyugat-magyarországi vármegyék német nevéből** származik („Várak földje”): Pozsony = Pressburg, Moson = Wieselburg, Sopron = Ödenburg és Vas = Eisenburg. Ezek német többségű nyugati részeire támasztott igényt az első világháború után Ausztria, igényeit azonban csak részben tudta érvényesíteni. A székhelynek szánt Sopron városa népszavazáson Magyarország mellett döntött (1921. december 14. „civitas fidelissima”), Pozsonyt és környékét pedig Csehszlovákia kapta meg.

Térjünk még vissza az elcsatolás részletesebb tárgyalására:

A Saint-Germain-en Laye-i és a trianoni békeszerződés Magyarország Ny-i, döntő többségében németek lakta részét Ausztriának ítélte. A békeszerződés törvénybeiktatása után az átadás megakadályozására Prónay Pál és Ostenburg Gyula vezetése alatt álló különítményes és gerillacsapatok augusztus 28-án – a kormány tudta nélkül – kirobbantották a **nyugat-magyarországi felkelést**. Megütköztek a terület birtokba vételére kiküldött osztrák csendőrséggel, s szeptember 8-ára visszavonulásra kényszerítették őket. Szeptember 23-án az antant jegyzékben követelte a terület 10 napon belüli kiürítését. Válaszul Prónay október 4-én kikiáltotta az önálló Lajtabánságot, amelyet Horthy november elejére felszámolt. 1921. november 13-29. között az osztrák hadsereg bevonult Burgenlandba. Az olasz közvetítéssel megszületett magyar–osztrák megállapodás (velencei jegyzőkönyv) értelmében az 1921. december 14-16-a között megtartott **népszavazás** eredményeképpen Sopron és környéke (Ágfalva, Balf, Bánfalva, Brennbergbánya, Felsőboz, Fertőrákos, Harka, Kópháza és Nagycenk) Magyarországhé maradt. A végleges határt a Nemzetek Szövetsége Tanácsa 1922-ben szentesítette.

Burgenlandnak **jelenleg hét járása** van: a volt Moson megyében Nezsider (Neusiedl am See), a volt Sopron megyében Kismarton, Nagymarton (Mattersburg) és Felsőpulya (Oberpullendorf), a volt Vas megyében Felsőőr (Oberwart), Németújvár (Güssing) és Gyanafalva (Jennersdorf) székhellyel. Két járási jogú szabad városa van: Kismarton és Ruszt. Ez utóbbi a Fertő melléki borvidék központja.

Jelentősebb helységek még Pinkafő (Pinkafeld), Rohonc (Rechnitz – itt élt Faludi Ferenc költő) és Doborján (Raasdorf – Liszt Ferenc szülőhelye).

Burgenlandban a német többség mellett horvátok és néhány ezres számban magyarok is élnek. Jelentősebb magyar anyanyelvű települések: **Felsőőr, Órsziget, Felsőpulya.**

A tartomány hegyes-dombos terület jelentékeny erdőségekkel, kivéve a Pándorfalvi-fennsíkot és a Fertő tótól K-re elterülő ún. Seewinkelt. **Jelentősebb hegységei:** Kőszegi-hg., Rozália-hg., Soproni-hg. és a Lajta-hegység. **Fontosabb folyói:** Lajta, Ikva (Spitalbach), Vulka, Pinka, Répce (Rabnitz), Gyöngyös (Güns) és a Rába (Raab). A **Fertő tó** (Neusiedler See) 183 km²-es vízfelületéből 160 km² osztrák, 23 km² magyar területre jutott. A Fertő teljes területe: 352 km².

Felsőőr környéke

A burgenlandi Felsőőr (Oberwart) környékén található az egykori nyugat-magyarországi határszélre települt **magyarok máig fennmaradt kb. 4.000 fős nyelvszigete**. Felsőőr és a szomszédos falvak (Alsóőr, Órsziget) magyar lakossága, amely szorosan kapcsolódik a magyarországi Órség lakóihoz, a Felsőórség néprajzi tájegységét képezi.